

Better Wetter	
Beschrijving maatschappelijk probleem/opgave	Het huidige waterbeheer en landgebruik in de veenweidegebieden in Friesland is niet duurzaam. De sterke maaiveldaling, beperkte bergingscapaciteit in de Friese boezem, droogteproblemen in het voorjaar en de zomer en het verlies van ecologische waarden zijn daar voorbeelden van. Deze problematiek en de wateropgaven die samenhangen met klimaatveranderingen vragen een nieuwe oriëntatie op het waterbeheer van de lage delen van Fryslân.
Welke onderzoeksvraag wordt beantwoord	Wat zijn de kansen voor toekomstig land- en watergebruik onder nattere omstandigheden, gekeken naar mogelijkheden op technisch-inhoudelijk vlak (m.n. natte teelten) en (sociaal-)economisch vlak (nieuwe verdienmodellen, draagvlak in de regio)?
Wat is de doelstelling van het project	<p>Lange termijn doelen:</p> <p>a. Bijdragen aan de ontwikkeling van een watersysteem voor het veenweidegebied met inbegrip van de Friese boezem, dat rekening houdt met de effecten van klimaatverandering, een halt toeroept aan de maaiveldaling in het veenweidegebied, en strekt tot versterking van de ecologie van de Friese boezem.</p> <p>b. Het ontwikkelen van (nieuwe) economische dragers voor een duurzaam land- en watergebruik onder (zeer) natte omstandigheden in het veenweidegebied, die bijdragen aan de sociaaleconomische versterking van de regio.</p> <p>Doelen 2019-2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het door ontwikkelen van kansrijke toepassingen van lisdodde op natte veengrond met als doel om via praktijktesten een model te ontwikkelen waarbij voldoende (volumes) en geschikte grondstoffen voor de markt kunnen worden geproduceerd. • Het verkennen van de praktische mogelijkheden voor de ontwikkeling van veenmosteel op natte veengrond en het uitzoeken hoe deze in verschillende situaties in het veenweidegebied kan worden ingepast; • Het verkennen van de praktische mogelijkheden voor de ontwikkeling van andere natte teelten op natte veengrond (bijvoorbeeld Azolla), en uit te zoeken hoe deze in verschillende situaties in het veenweidegebied kan worden ingepast. • Het ontwikkelen van regionale productieketens voor kansrijke producten uit lisdodde en veenmos, met als doel implementeerbare verdienmodellen voor de regio te realiseren; • Betrekken partners in de ontwikkeling van de regionale productieketen <p>Binnen Fase 1 van Better Wetter, die nu afgerond is, lag de nadruk op het opstarten van de teelten, en de problemen van dien. Fase 2, welke binnenkort start, legt de nadruk op de opschaling van de teelten en op zaken die om de hoek komen kijken als het gaat om verwerking van geoogste biomassa, optimalisatie van productie en vermarkting in de regio.</p>
Beoogde resultaten / producten	<ul style="list-style-type: none"> • Praktijkproeven (teeltbedden) met in ieder geval lisdodde en veenmos bij verschillende situaties op natte veengrond: natuurgebied (I), agrarisch natuurbeheer (II) en landbouwgebied (III). In de praktijkproeven wordt gewerkt aan teelt (dichtheid, hoogte, waterpeilen, productie), oogst en productie van grondstoffen; • toepassing van biolaminaat van lisdodde door regionale ondernemers, in combinatie met een onderzoek naar markttuitbreiding; • toepassing van isolatiemateriaal van lisdodde door regionale ondernemer(s), in de reguliere bouw • Verkenning van mogelijkheden van andere natte teelten in de regio en verkenning mogelijk te betrekken partners

Tussentijdse resultaten	<p>Hieronder zijn voor wat betreft de praktijk van de natte teelt de belangrijkste conclusies van Better Wetter Fase 1 op een rij gezet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vereniging van natte teelt met agrarisch natuurbeheer blijkt in de praktijk erg lastig. Op percelen met een beheerpakket worden natte teeltactiviteiten vanuit de Provincie niet toegestaan. Dit is een structureel probleem dat aandacht verdient, zeker met het oog op toekomstige transitie naar natuur-inclusieve paludicultuur door agrariërs. 2. De omstandigheden in het veenweidegebied in It Bûtefjild zijn uitermate geschikt voor teelt van lisdodde met verhoogde waterstanden. Met name de aanleg door middel van het inplanten van wortelstokken leidt tot aanzienlijke opbrengsten in het eerste jaar na inplant. Inzaaien lijkt een weliswaar minder arbeidsintensieve, maar ook (in het eerste jaar) minder lucratieve methode te zijn. Vermoedelijk is de opbrengst in het tweede jaar nog groter, omdat de ingeplante wortelstokken dan nog meer uitlopers hebben gevormd. 3. Voor wat betreft beheer van de teeltbedden bleken onkruidontwikkeling en ganzenvraat geen noemenswaardige problemen te geven. Verder lijkt jaarlijkse oogst in de winter een voorwaarde te zijn voor een goede opbrengst in het volgende jaar. Vanwege de sterke groei behoort twee keer per jaar oogsten vermoedelijk tot de mogelijkheden. 4. Met betrekking tot de teelt van lisdodde in het vervolg (Fase 2) valt aan te raden om de focus te leggen op de verkenning van machinale inplant en oogst onder natte condities. 5. De eerste bevindingen van de kleinschalige proef met veenmos zijn positief. De vestiging van het veenmos in het teeltbed lijkt veelbelovend. Dit geeft aanleiding voor de plannen voor aanleg van grootschaliger veenmosteelbedden binnen Fase 2. 6. Het valt aan te bevelen om binnen Fase 2 van Better Wetter meer aandacht te richten op een goed gestructureerd monitoringsprogramma, zodat verschillende gewassen en methoden over de jaren onderling kunnen worden vergeleken. Studenten zullen hierbij ook in de komende jaren een rol van betekenis spelen. <p>Voor specifiekere informatie is de eindrapportage van Fase 1 (2016-2018) na te slaan. Dit is te vinden op de site van Better Wetter (zie Links).</p>
Doelgroep	
Deelnemers	<p>Betrokkenen: Provincie Fryslân, gemeente Dantumadiel, ANNO, Wetterskip Fryslan, It Fryske Gea, Noardlike Fryske Wâlden, Studio Tjeerd Veenhoven, Altenburg & Wymenga Kennisinstituten: Hogeschool Van Hall Larenstein, Kenniswerkplaats Noordoost-Fryslân, Nordwincollege Financiers: Provincie Fryslân, Eems-Dollard regio, gemeente Dantumadiel, RAAK en RIF</p>
Contactpersoon + contactgegevens	<ul style="list-style-type: none"> • Ernst Oosterveld (Altenburg & Wymenga) - e.oosterveld@altwym.nl • Ivan Mettrop (Altenburg & Wymenga) - i.mettrop@altwym.nl • Rianne Vos (Kenniswerkplaats Noordoost Fryslân) - r.vos@nordwincollege.nl
Status	<p>Fase 1: Afgerond Fase 2: Startfase</p>
Links	<p>http://www.betterwetter.nl http://prezi.com/zc24jpsry-2d/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&rc=ex0share</p>
Looptijd	<p>Fase 1: 2015-2018 Fase 2: 2019-2023</p>
Locatie	<p>Noordoost Fryslân (met name in en rond het Bûtefjild) Indien opportuun in andere delen van het veenweidegebied in Fryslân</p>
Samenhang andere projecten	<p>Uitvoeringsprogramma Veenweidevisie Fryslân</p>
Peildatum	<p>December 2018</p>